

GJERDRUM KOMMUNE

Østfold fylkeskommune
Postboks 220
1702 SARPSBORG

Vår ref/arkivkode
2014/1455

Deres ref:

Dato
08.12.2014

Høringsuttalelse til regional plan for vannforvaltning i vannregion Glomma 2016-2021

Gjerdrum kommune støtter vurderingene gjort av prosjektgruppene i vannområde Leira-Nitelva:

1. Utkastet til regional plan for vannforvaltning med tilhørende utkast til tiltaksprogram for vannregion Glomma er et godt utgangspunkt for en helhetlig vannforvaltning med sikte på å oppnå *god økologisk og kjemisk tilstand* innen 2021/2027. Dokumentene beskriver rimelig godt dagens utfordringer knyttet til påvirkningene i vannforekomstene, men tar ikke i tilstrekkelig grad opp hvordan klimaendringer og befolkningsutviklingen vil kunne påvirke fremtidig miljøtilstand i vassdragene. Utfordringene knyttet til gjennomføringen av nødvendige tiltak går ikke klart nok frem.
2. Gjerdrum kommune har merket seg at forvaltningsplanen skal gi føringer til kommunene. Gjerdrum kommune mener at forvaltningsplanen på tilsvarende måte må gi føringer for alle aktuelle sektorer og nivåer. Før forvaltningsplanen kan vedtas som et forpliktende dokument for kommunene, må dette på plass. Gjerdrum kommune er usikker på hva slags retningslinjer man mener vil kunne gi grunnlag for innsigelser og om dette vil være et hensiktsmessig virkemiddel.
3. Gjerdrum kommune finner det uheldig at nødvendige virkemidler med angivelse av ansvarlig myndighet ikke fremgår av forvaltningsplanen. Uten nødvendige og hensiktsmessige juridiske, økonomiske og administrative virkemidler, samt tilstrekkelige personellressurser og kompetanse i alle aktuelle sektorer, vil man vanskelig oppnå miljømålene i tide. Nødvendige veiledninger, inkludert metode for å fastsette *god økologisk tilstand* for leirelver, må raskt på plass.
4. Det er ingen tvil om at de økonomiske rammene for gjennomføringen av nødvendige tiltak ikke er tilstrekkelig. Det vil være helt avgjørende for å nå målene at oppfølgingen av vannforvaltningsforskriften ledsages av økte økonomiske ressurser fra statlig hold.

Besøksadresse
Gjerivegen 1
2022 Gjerdrum
Servicetorget
Åpningstid: 08.00 – 15.30

Postadresse
Postboks 10
2024 Gjerdrum

Telefon
66106000
Telefaks
66106001

Bankkonto - kommunen
Bankkonto - skatt
7855 05 02347

Org.nr.
864 949 762

E-post
postmottak@gjerdrum.kommune.no
Internett:
www.gjerdrum.kommune.no

Gjerdrum kommune anbefaler at arbeidet knyttet til vannforvaltningen i Norge organiseres som et nasjonalt, flerårig prosjekt med tilstrekkelige økonomiske rammer.

5. Vannområde Leira-Nitelva har utarbeidet en lokal tiltaksanalyse. Denne skal legges til grunn for det videre arbeid med å forbedre vannkvaliteten i vannforekomstene i kommunen.
6. Gjerdrum kommune viser til høringsnotat fra Vannområde Leira-Nitelva, når det gjelder svar på de spesifikke spørsmålene som er stilt i høringsbrevet. Disse svarene er utarbeidet av arbeidsgruppene i vannområde Leira-Nitelva hvor alle kommunene er representert.

Deler av dokumentet gjengis her:

Vannregionmyndigheten har ved oversendelse av høringsutkastene bedt spesielt om tilbakemelding på fem konkrete spørsmål. Vannområdets og da også Gjerdrum kommunes kommentarer til disse spørsmålene følger under.

1. Er forslaget til forvaltningsplan og tiltaksprogram tydelig på hva som er hovedutfordringer for vannregionen fremover?

På bakgrunn av kartlagte påvirkninger på vannforekomstene, pekes det i vannforvaltningsplanen på tre hovedutfordringer;

- Tilførsel av næringsstoffer (eutrofiering), hovedsakelig forårsaket av avløp og/eller avrenning fra landbruk
- Befolkningsøkning og utbygging tilknyttet byer og større tettsteder, som gir press på infrastruktur, økt belastning på avløpsnett og fare for forurensning
- Negativ påvirkning på økosystemet i forbindelse med vannkraftutbygging og oppdemming av vannforekomster

Med tilhørende tre hovedsatsningsområder:

- Forurensning fra næringsalter
- Forurensning fra miljøgifter (i hovedsak diffus avrenning (veivann, overvann o.l.)
- Fysiske endringer (vannkraft, bekkelukking o.l.)

I tillegg bemerkes det i vannforvaltningsplanen at samtlige av de 12 vannområdene i vannregion Glomma har angitt klimaendringer som en hovedutfordring i et langsiktig perspektiv.

Vannområdet vil anbefale at det i vannforvaltningsplanen, i tillegg til å pekes på hovedutfordringer med hensyn til påvirkning, også tydeliggjøres hva som er hovedutfordringene med tanke på arbeidet for å bedre tilstanden i vannforekomstene. Slik vannområde Leira-Nitelva ser det, er det to hovedutfordringer på dette området:

- Tilgang på ressurser, både med hensyn til finansiering av arbeidet som må gjøres for å tilfredsstille kravene og med hensyn til tilgang på kompetent personell
- Manglende klassegrenser og miljømål for visse typer vannforekomster, og mangel på nødvendige standarder for overvåking

Det er vårt inntrykk at det er store utfordringer med hensyn til finansiering av vannrammedirektivarbeidet i alle sektorer og nivåer, og både med hensyn til planarbeid og koordinering, forskning og faglig veiledning, tiltaksgjennomføring og oppfølging/kontroll av forurensere. For kommunalteknisk sektor, er det i tillegg store utfordringer med hensyn til rekruttering av kvalifisert personell og entreprenører for å få gjennomført tiltak. Behovet for klassegrenser er nærmere beskrevet under punkt 4.

2. Er miljømålene tydelige, spesielt med fokus på unntak og utsettelse?

Det er særdeles viktig at arbeidet med å få fastsatt miljømål for leirpåvirkede vannforekomster (fosforivåer og økologiske indikatorarter), miljømål for grytehullsjøer og miljømål i sediment og biota for miljøgifter prioriteres.

Det må også fastsettes miljømål for SMVF-er. Vannområdet ønsker mer fokus på drikkevannsuttak med tilhørende minstevannføring.

3. Gir forslaget til forvaltningsplan og tiltaksprogram et godt grunnlag for å foreta prioriteringer og avveininger for sektormyndigheter og kommuner?

I regional vannforvaltningsplans *kapittel 5 – prioriteringer i planarbeidet*, har vannregionmyndigheten beskrevet hvilke nasjonale mål og føringer, regionale mål og strategier samt lokale samfunnsmessige behov som legger føringer for prioritering av tiltak. Prioritering av tiltak skal gjøres basert på kostnad-effektvurderinger, vurderinger knyttet til brukermål og fordeling av tiltak mellom flere sektorer for å kunne oppnå realistisk miljøforbedring i vannforekomstene. I utgangspunktet skal alle tiltak i tiltaksprogrammet gjennomføres, men der det er mulig å gjøre valg anbefaler vannregionmyndigheten at følgende prinsipper legges til grunn:

- kostnadseffektivitet - prioritere kosteffektive tiltak
- prioritere tiltak med lavt konfliktpotensial over tiltak med høyt konfliktpotensial
- prioritere tiltak med høye kostnader foran tiltak som er i konflikt med viktige nasjonale mål for eksempel knyttet til matproduksjon og energiproduksjon (forutsetter at midler til tiltak prioriteres fra nasjonale myndigheter og andre med ansvar for tiltaksgjennomføring)

Vannområde Leira-Nitelva vil generelt påpeke at det er behov for en klargjøring av hva som skal forstås med «prioritering»; gis sektormyndighetene anledning til å «nedprioritere», eller er det også muligheter for å «bortprioritere» når eksempelvis samfunnsmessige hensyn taler for dette? Dersom et tiltak nedprioriteres, vil man etter vår forståelse utsette gjennomføring av det aktuelle tiltaket. Et «nedprioritert» tiltak skal like fullt være operativt innen 3 år etter at tiltaksprogrammet er vedtatt. Dersom et tiltak «bortprioriteres», skal det ikke gjennomføres og det vil trolig være nødvendig å finne frem til alternative tiltak. Behovet for en klargjøring av hvordan «prioritering» skal forstås er spesielt stor innen landbrukssektoren, hvor det er flere tiltak som i større eller mindre grad er i konflikt med hensyn til matproduksjon. Ved nedprioritering av visse tiltak grunnet hensynet til matvaresikkerhet, er det viktig å være tydelig på hvorvidt tiltaket legges på vent, eller om tiltaket ikke skal gjennomføres i det hele tatt.

Kommunalt avløp – vannregionens prioriteringer

Vannregionen forutsetter at kommunene prioriterer arbeidet med å få gjennomført forbedringer, utbygginger, pålegg osv. i de områdene som er mest utsatt i forhold til dagens tilstand, men også med tanke på klimaendringer og befolkningsøkning i tiden fremover. Vannregionmyndigheten anbefaler at det, for tiltak som vil føre til urimelig høye avløpsgebyrer, diskuteres på et overordnet nivå om det kan være hensiktsmessig at staten bidrar økonomisk.

Vannområde Leira-Nitelva støtter vannregionmyndighetens anbefaling, og mener det er svært viktig at forslaget blir fulgt opp med konkret handling. Vannforskriftens strenge tidsfrister innebærer at kommunene må forsere utbedringstakten på avløpsområdet utover det man ellers ville gjort. I tillegg er det for Gjerdrum kommune nødvendig å stenge eksisterende anlegg og legge ned overføringsledning til annet renseanlegg for å få flyttet utløpet til en bedre og mer robust resipient. Gjerdrum kommune vil fra 2016 tilknyttes MIRA, og det vil legges en overføringsledning fra Ask i Gjerdrum til Frogner i Sørum. Gjerdrum kommune vil da flytte utslippet fra Leira som er en meget belastet resipient til Glomma som er mye mer robust. Dersom alt arbeidet skal finansieres som selvkost, vil det kommunale avgiftsnivået i Gjerdrum kommune måtte bli svært høyt med mindre staten går inn og delfinansierer overføringsanlegget.

Spredt avløp

Innen opprydding i spredt avløp, anbefaler vannregionmyndigheten å prioritere de enkeltanleggene som har størst negativ påvirkning på vannforekomster. I vannområde Leira-Nitelva, er det flere kommuner som har gode erfaringer med områdevis opprydding, deriblant Gjerdrum. Områdene som har størst negativ påvirkning på vannforekomster i risiko prioriteres. Kommunene ser at det i noen enkeltsaker er en målkonflikt mellom behovet for å redusere forurensningen og sosiale hensyn. Det er behov for en støtteordning, f.eks. gjennom Husbanken, for eiendomsbesittere med dårlige økonomiske forutsetninger.

By-problematikk og overvannshåndtering

Vannområde Leira-Nitelva vil fremheve de utfordringer som følger av sterkt befolkningsvekst kombinert med mer intensive nedbørsepisoder. Det er et sterkt press på vassdragsnære områder og infiltrasjonsarealer. Det er viktig å prioritere ivaretagelse av infiltrasjonsarealer og vassdragsnære områder, spesielt med tanke på kommende klimaendringene vil det bli enda viktigere.

Landbruk – vannregionens prioriteringer

Føringen om at større tiltak som er dyre, men med stor effekt bør prioriteres ved tildeling av SMIL-midler og RMP-midler (s. 50 tiltaksprogrammet), er vanskelig å gjennomføre med dagens økonomi, da enkelte tiltak er så dyre at det ikke blir midler igjen til å støtte andre tiltak. Som beskrevet over, er det også behov for klarere føringer for hvordan hensynet til matvaresikkerhet skal vurderes opp mot hensynet til forurensningssituasjonen.

Biologiske påvirkninger – vannregionens prioriteringer

Det er viktig å få en god avklaring på hva som skal betraktes som naturlige og hva som er introduserte bestander av ørekyt, for å kunne vurdere rett miljøtilstand.

4. Er forslaget til forvaltningsplan og tiltaksprogram tydelig med hensyn på hvordan dokumentene vil bli brukt videre i forvaltningen av vann og vannmiljø?

Det er uklart hvilke «retningslinjer» som skal kunne danne grunnlag for innsigelse.

I planen står det at *tiltakene* som er beskrevet i tiltaksprogrammet skal være *operative* innen tre år etter at tiltaksprogrammet er vedtatt. Det er behov for en presisering av:

- hva som omfattes av «tiltakene»
- hvordan «operative» skal tolkes
- hvordan fristen på tre år skal forstås i lys av sektormyndighetenes mulighet til å prioritere
- hvordan sektormyndighetene skal forholde seg til nevnte treårs-frist i forvaltningen av vannforekomster med utsatt frist for måloppnåelse. I vannområde Leira-Nitelva er det flere vannforekomster som har fått utsatt frist til 2027, da det per i dag ikke foreligger miljømål for vannforekomstene. Uten et fastsatt miljømål er det heller ikke mulig å beregne avlastningsbehov. Det kan i noen tilfeller være hensiktsmessig å avvente igangsetting av enkelte tiltak inntil avlastningsbehovet er fastslått.

I forvaltningsplanens kapittel 6. Behov for nye virkemidler, gis det en oversikt over virkemidler vannregionen mener bør innføres for å nå miljømålene i de mest utsatte vannforekomstene.

Oversikten er ment å være en hjelp for de ulike sektormyndighetene i deres arbeid for å oppfylle forventningene i vannforskriften. Det er behov for en tydeliggjøring av:

- konsekvensen av å innføre/ikke innføre virkemidlene som foreslås i forvaltningsplanens kapittel 6
- hvilken sektormyndighet som har ansvar for å følge opp de ulike forslagene, og en vurdering av hvordan man best kan få en samordning av innsatsen og virkemiddelbruken.

Vannområdet etterlyser et høyere ambisjonsnivå i vannforvaltningsplanen, med tanke på å få plass en metodikk for klassifisering av vannforekomster og nødvendige standarder for overvåkning. Mangelen på godkjente klassegrenser og overvåkingsstandarder gjør at det ikke er mulig å fastslå avlastningsbehovet til den enkelte vannforekomst. Dermed er det heller ikke mulig å beregne hvilket tiltaksomfang som er nødvendig for å nå miljømålene. Kjennskap til avlastningsbehov og nødvendig tiltaksomfang er en forutsetning for å vurdere målkonflikter og gjennomføre kost-nytte-analyser.

5. Er koblingen mellom miljømål og øvrige samfunns mål godt ivaretatt og synliggjort i forslaget til forvaltningsplan og tiltaksprogram?

Vannområde Leira-Nitelva savner en tydeliggjøring av hvordan de ulike miljø- og samfunnsmålene skal vektas ved målkonflikt. Dette gjelder spesielt hensynet til matvaresikkerhet. Dersom planen skal bli et nyttig verktøy for Gjerdrum kommunes oppfølging av landbruket, må det avklares hvordan og av hvem målkonflikter mellom forurensningshensyn og matproduksjon skal håndteres. Det er også viktig å se på om det finnes alternative løsninger, som eksempelvis oppdyrking av nye arealer, som kan kompensere for redusert produksjonsareal langs vassdrag.

Vannområdet ser frem til å få avklart nasjonale klassegrenser for brukermål, som vanning av ulike jordbruksvekster, bading og drikkevann. Innføring av brukermål som del av vannforskriftsarbeidet vil kunne løfte frem tiltak med gode synergieffekter, som under dagens forhold ikke prioriteres så høyt som de kanskje burde.

Gjerdrum kommune,

Med hilsen

Frits Eriksen
Rådmann

Monica Gudim
Avdelingsingeniør